

УДК 336.11

DOI:10.32680/2409-9260-2021-11-12-288-289-42-48

ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ ТА ФІНАНСОВА СТАБІЛЬНІСТЬ: ТЕОРЕТИЧНЕ УЗГОДЖЕННЯ ДЕФІНІЦІЙ

Орлов В.В., кандидат економічних наук, перший заступник голови Дніпропетровської обласної державної адміністрації, м. Дніпро, Україна
e-mail: ovv0601@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2052-6654

***Анотація.** Метою статті є системний аналіз існуючих напрацювань закордонних і вітчизняних наукових досліджень з проблематики розуміння термінів «фінансова стійкість» та «фінансова стабільність», логіки зв'язків на першій погляд співзвучних, але різних за змістом термінів, визначення переліку індикаторів, які будуть характеризувати стан фінансової системи та його вплив на економічну безпеку національної економіки України. У статті проведено дослідження найуживаніших термінів, таких як рівновага, стабільність, сталий розвиток, фінансова стійкість, фінансова стабільність, та звернено увагу на зміст і логіку взаємозв'язків між ними. Крім того, проаналізовано дослідження афіліції авторів, які вивчали ці терміни, у тому числі і термін «фінансова стійкість» (financial steady), у тлумаченні наукових публікацій Світових фінансових центрів, міжнародної наукометричної бази Scopus з використанням VOSviewer 1.6.15. Побудована мапа, яка підтверджує також взаємозв'язок між розвитком фінансової системи та станом зростання економічної системи. Встановлено існування як мінімум трьох дефініцій, що не мають чітких розмежувань в англійській економічній літературі: фінансова стабільність (financial stability) та фінансова стійкість у подвійному трактуванні (financial soundness/financial steady) саме з погляду її трактування для фінансової системи. Проведено поглиблений структурно-декомпозиційний аналіз понять «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» для їх узгодження між собою, визначення переліку індикаторів, які будуть характеризувати стан фінансової системи та будуть релевантними для визначення структурних дисбалансів саме у фінансовій системі, їх можливого впливу на забезпечення економічної безпеки національної економіки України. Запропоновано авторське визначення поняття «фінансова стабільність», як здатність фінансової системи як єдиного цілого протягом певного часового періоду у визначеному діапазоні зберігати якісні характеристики фінансової стійкості. Крім того, у випадку прояву збурень та шоків ендогенного та екзогенного характеру вона забезпечить самокорекцію фінансових потоків та компенсаторні реакції, тим самим повертаючи систему у рівноважний стан.*

***Ключові слова:** рівновага, стабільність, сталий розвиток, фінансова стійкість, фінансова система, економічна система, економічне зростання.*

FINANCIAL STABILITY AND FINANCIAL SOUNDNESS: THEORETICAL HARMONIZATION OF DEFINITIONS

Orlov Volodymyr, Ph.D. in Economics, First Deputy Head of the Dnipropetrovsk Regional State Administration, Ukraine
e-mail: ovv0601@gmail.com
ORCID ID: 0000-0002-2052-6654

***Abstract.** The paper examines the most commonly used terms, such as balance, stability, sustainable development, financial steadiness, financial stability, and focuses on the content and logic of the relationship between them. In addition, the paper has analyzed the study of the affiliation of the authors who examined these terms, including "financial steadiness", in the interpretation of scientific publications of the Global Financial Centers, the international scientometric database Scopus using VOSviewer 1.6.15. A map has been built that also confirms the relationship between the development of the financial system and the growth of the economic system.*

The existence of at least three definitions has been established that do not have clear distinctions in the English-language economic literature: financial stability and financial sustainability in a double interpretation (financial soundness / financial steadiness) in terms of its explanation for the financial system. An in-depth structural and decomposition compositional analysis of the concepts of "financial stability" and "financial steadiness" was carried out to harmonize them and to determine the list of indicators that will characterize the state of the financial system and be relevant for determining structural imbalances in the financial system, their possible impact on the economic security of the Ukrainian national economy. The author's definition of financial stability is proposed as the ability of the financial system for a certain period of time and in a certain range to maintain the qualitative characteristics of financial steadiness. In addition, in the event of endogenous and exogenous disturbances and shocks, it will provide self-correction of financial flows and compensatory reactions, thereby returning the system to equilibrium.

***Keywords:** equilibrium, stability, sustainable development, financial steadiness, financial system, economic system, economic growth.*

JEL Classification: G100.

Постановка проблеми. Економічна система, як і фінансова, постійно перебуває у

динаміці. Структура економічної системи «відображає побудову, сукупність відносин, частин та елементів, з яких складається певне економічне ціле – економічна система» [1]. Аналогічно, можна розглядати і структуру фінансової системи, яка також складається із певної сукупності елементів, кожен з яких має свій специфічний функціонал, але при цьому є взаємозалежним. Саме взаємозалежність та параметри у межах яких вона формується і є передумовою балансування для досягнення фінансової стабільності. Але, варто детальніше розглянути поняття «рівновага, стабільність, фінансова стійкість», зупинитись спочатку на базовій термінології, адже «розвиток сучасної економіки пов'язаний із постійними коливаннями та різного роду впливами, які змінюють її структурні пропорції і порушують економічну рівновагу» [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Незважаючи на існування різних підходів до розуміння термінів «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» спільним у них є те, що вони є ключовими при характеристиці стану фінансової системи.

Для більш виваженого підходу до використання термінів «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» варто проаналізувати як саме використовується термін «фінансова стабільність» в офіційних документах міжнародних фінансових організацій. «Стабільна фінансова система здатна ефективно розподіляти ресурси, оцінювати фінансові ризики та керувати ними, підтримувати рівень зайнятості, близький до природного рівня, а також усувати відносні зміни цін на реальні або фінансові активи, які впливатимуть на монетарну стабільність або рівень зайнятості» [3].

У визначенні, що надається Європейським Центральним банком, уточнюються основні елементи фінансової системи та зазначається, що фінансовою стабільністю є «стан, за якого фінансова система, яка складається з фінансових посередників, ринків та ринкової інфраструктури, здатна протистояти шокам і сприяти розв'язанню фінансових дисбалансів. За умови формування фінансової стабільності має бути забезпечено зменшення ймовірності виникнення збоїв у функціонуванні фінансових посередників, які можуть суттєво негативно вплинути на функціонування економіки» [4].

Відповідно, фінансова система вважається стабільною, коли «фінансові установи – банки, та інші постачальники фінансових продуктів і послуг, ринки здатні забезпечити домогосподарства, громади та підприємства ресурсами, послугами та продуктами, які їм необхідно для інвестування й розвитку» [5]. На думку Г. Дж. Шіназі, термін «фінансова стабільність» розглядається як багатомірний та формується на основі значної кількості вимірюваних змінних. При цьому визначення, надане фінансовій стабільності на сайті Світового банку, практично повністю корелює з визначенням, що надано у роботі зазначеного автора. Міжнародний колектив авторів розглядає фінансову стабільність через її протилежний стан – нестабільність, а точніше «нестабільну рівновагу, в якій незначне порушення призводить до різких змін» [5], тобто наскільки наближеним є стан фінансової системи до ситуації, коли шок може призвести до «стрибка» у стан кризи.

С. Фролов, С. Богацькі, Ф. Шукаїрі, А. Бухтіарова стверджують, що фінансова стабільність позитивно впливає на оцінку структурних змін державного бюджету [6]. С. Богацькі, А. Сулімерська, Т. Воловець зазначають, що фінансова стабільність у країнах Євросоюзу у короткотерміновій і довготерміновій перспективах позитивно впливає на оподаткування та ділову активність населення [7, 8]. Серед українських науковців відсутнє не лише єдине тлумачення термінів «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість», а й нема єдності у підході щодо ототожнення цих понять. Так, на думку В. М. Кременя [9] та І. І. Благуна [10], ці терміни є максимально наближеними.

Г. О. Мірошніченко розуміє фінансову нестабільність як «складне і системне поняття, що в Україні в умовах відсутності розвинутого фінансового ринку найповніше проявляється саме у банківській системі, через неспроможність підтримувати рівновагу і відновлювати стабільний стан після зовнішніх потрясінь чи посилення диспропорцій, будь-яких відхилень від безпечних параметрів» [11]. На думку Т. Є. Унковської, фінансову стабільність варто розглядати, виходячи за межі фінансової системи, і розглядати її саме з погляду властивості усієї економічної системи. Авторське визначення фінансової стабільності надається саме з погляду функціонування економічної системи та представлено як «такий режим її функціонування, коли а) вона перебуває у динамічному стані фінансової рівноваги або б) в разі екзогенних чи ендогенних шоків її відхилення від рівноваги лежить у заданих межах, і вона здатна повернутися у режим фінансової рівноваги» [12].

Відокремлення невирішених раніше частин загальної проблеми. Для розуміння важливості значень термінів «фінансова стійкість» і «фінансова стабільність», які по-різному

трактуються і використовуються вітчизняними та закордонними науковцями, фахівцями міжнародних фінансових інституцій, необхідно вивчити тлумачення цих термінів, які в деяких дослідженнях ототожнюються, а в деяких трактуються як різні дефініції. Проблема відсутності єдиного підходу пов'язана з неоднозначністю трактування сутності цих термінів в українській науці. Зважаючи на вищевикладене, доречним буде провести поглиблений структурно-декомпозиційний аналіз наукових досліджень з приводу цих питань.

Мета дослідження. Метою статті є системний аналіз існуючих напрацювань закордонних і вітчизняних наукових досліджень з проблематики розуміння термінів «фінансова стійкість» та «фінансова стабільність», логіки зв'язків на перший погляд співзвучних, але різних за змістом термінів, визначення переліку індикаторів, які будуть характеризувати стан фінансової системи та його вплив на економічну безпеку національної економіки України.

Основний матеріал. У зарубіжній економічній науковій літературі, а також і в ряді офіційних документів міжнародних організацій використовуються два терміни «sustainability» та «stability», які в українській науковій літературі трактуються як «сталість» та «стабільність». І якщо термін «сталість» або «сталий» має більш однозначне трактування, що пов'язано з реалізацією цілей сталого розвитку, то термін «стабільність» має неоднозначне трактування, особливо щодо його використання у фінансовій сфері.

Щодо терміну «sustainability», то у словнику Longman термін «sustainable» визначається як здатність до розвитку без загроз навколишньому середовищу або ж «здатність продовжуватись протягом тривалого часу» [13]. Визначення терміну «сталий розвиток» вперше було надано на Конференції ООН у Ріо-де-Жанейро, коли формально було оприлюднено та затверджено парадигму сталого розвитку: «Сталий розвиток – це економічна стабільність у гармонії із соціальним благополуччям та екологічною безпекою» [14]. У 2015 році на саміті ООН у Нью-Йорку було прийнято резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року». У цій резолюції було закріплено 17 цілей та 169 завдань розвитку людства, в тому числі визначено роль зеленої економіки та зелених фінансів. Виходячи з цього можна відзначити, що термін «сталість» у сучасній системі економічних відносин використовується в основному у контексті забезпечення досягнення глобальних цілей сталого розвитку. У дослідженні К. О. Свистуна щодо генезису поняття «сталий розвиток» здійснено досить детальний аналіз цієї дефініції та зроблено висновок, що даний термін «передбачає забезпечення сталого економічного зростання, за умови збереження стану економіки в масштабі, що не перевищує меж підтримуючої спроможності довкілля, і якщо суспільство готове нести відповідальність за збереження ресурсів планети Земля, в особливості, не відновлювальних ресурсів, для потреб майбутніх поколінь» [15]. Враховуючи, що питання досягнення цілей сталого розвитку не стосуються безпосередньо цілей нашого дослідження, то більш детально на ньому не будемо зупинятись.

Більш важливим є обґрунтування використання термінів «стабільність» або «стійкість», оскільки саме ці терміни досить часто використовуються у вітчизняних дослідженнях, що характеризують стан фінансової системи України. Тому варто одразу визначитись із категорійним апаратом, що буде застосовуватись для всього дослідження. Перш за все, на наш погляд, варто розглянути трактування категорії «стабільність» (stability), опираючись на першоджерело, а саме, як дане поняття трактується у бізнес-словнику Longman. Так «стабільність» у даному словнику трактується як «стан – бути сильним, стійким та незмінним» [6]. У Кембриджському словнику цей термін з погляду його економічного та політичного змісту трактується як «ситуація, в якій дещо, зокрема економіка, компанія чи система, може продовжувати постійно успішно функціонувати без неочікуваних змін» [17]. Отже, в частині характерних рис стабільності варто відзначити «незмінність» чи «відсутність неочікуваних змін». У визначенні, що наводиться в Longman є термін «стійкий» (steady), тому для того, щоб встановити існування зв'язків між даним терміном та основними фінансовими категоріями, що можуть характеризувати стан фінансової системи, скористались програмним забезпеченням VOSviewer та наукометричною базою Scopus, в якій сформуvalи запит по ключовим словам «financial steady». В результаті за запитом отримано 595 наукових публікацій, аналіз яких дозволяє зробити висновки, що не зважаючи на те, що цей термін наразі практично не застосовується у програмних документах міжнародних фінансових організацій, зокрема Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Європейського Центрального банку, тим не менш цей термін все активніше починає застосовуватись в науковій літературі, присвяченій проблемам фінансової стабільності. Свідченням цього є зростання кількості наукових публікацій протягом останніх 20 років, причому після фінансової кризи 2008 року, даний термін все частіше застосовується в

наукових публікаціях (рис. 1). Так, якщо в 2008 році це було лише 10 публікацій на рік, то в 2020 році їх вже більше 40.

Важливим є також і той факт, що використання даного терміну відбувається у роботах, автори яких мають афіліацію в світових фінансових центрах та університетах, фахівці яких є знаними експертами у сфері фінансової стабільності та розвитку фінансових систем. Зокрема, найбільша кількість публікацій належить представникам Національного бюро економічних досліджень (США), яке є визнаною світовою установою, що здійснює незалежні економічні дослідження понад 100 років, і серед її дослідників вагомий перелік лауреатів Нобелівської премії в економічній сфері (рис. 1).

Documents by year

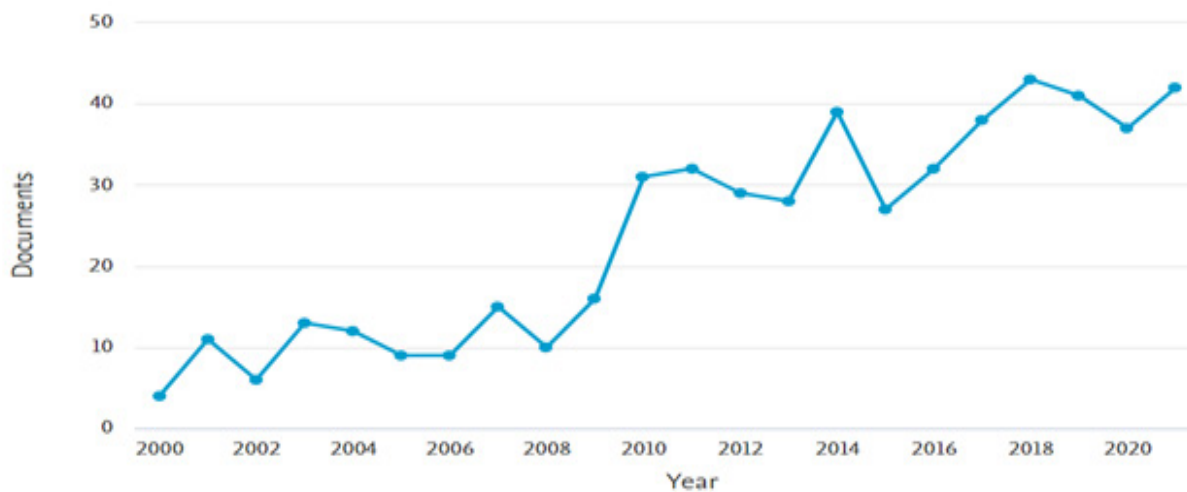

Рис. 1. Динаміка публікаційної активності, з використанням терміну «фінансова стійкість» (financial steady)

Джерело: отримано автором за запитом «financial steady» за даними міжнародної наукометричної бази Scopus

Крім того, примітною є також афіліація авторів за Міжнародним валютним фондом, не зважаючи на те, що в офіційних звітах Міжнародного валютного фонду цей термін застосовується обмежено, але в наукових дослідженнях він з’являється все частіше (рис. 2).

Documents by affiliation

Compare the document counts for up to 15 affiliations.

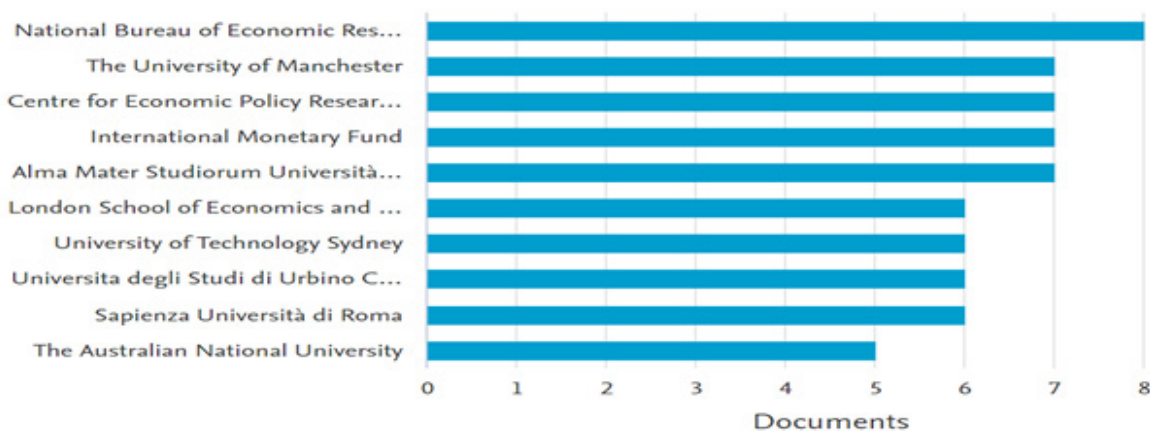

Рис. 2. Афіліація авторів наукових публікацій з використанням терміну «фінансова стійкість» (financial steady)

Джерело: отримано автором за запитом «financial steady» за даними міжнародної наукометричної бази Scopus

Отже, можна стверджувати, що поряд із терміном «фінансова стабільність» поступово

набуває популярності і термін «фінансова стійкість». Але суто статистичної інформації щодо використання даного терміну недостатньо. Більш важливим є розуміння того в якому саме контексті використовується це поняття та в яких взаємозв'язках з іншими категоріями економічної і фінансової наук. Тому автор даної статті, взявши за основу отримані результати за пошуковим запитом бази Scopus (595 публікацій) та використавши інструментарій бібліометричного аналізу VOSviewer 1.6.15, побудував мапу взаємозв'язків між всіма ключовими словами (рис. 3).

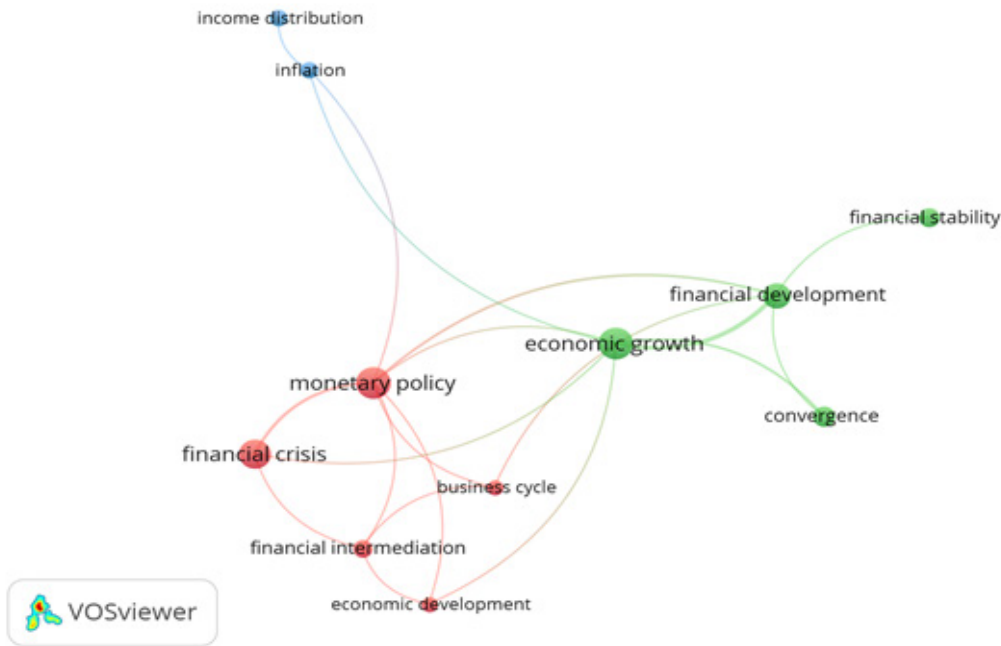

Рис. 3. Мапа взаємозв'язків між ключовими словами в наукових дослідженнях фінансової стабільності

Джерело: побудовано автором за результатами запиту «financial steady» за даними міжнародної наукометричної бази Scopus з використанням VOSviewer 1.6.15.

Отримані результати засвідчують, що використання категорії «фінансова стійкість» відбувається саме у полі дослідження проблематики фінансової стабільності, і переважна більшість термінів суто з погляду методології дослідження має безпосереднє відношення до процесів забезпечення фінансової стабільності. Зокрема, варто звернути увагу як на зв'язки, які вже тривалий час перебувають у центрі уваги дослідників, так і на терміни «фінансове посередництво» (financial intermediation), «фінансова криза» (financial crisis), «фінансовий розвиток» (financial development), а також і на термін, який все частіше використовується при вивченні трансформацій, що відбуваються у сучасній фінансовій системі – «конвергенція» (convergence), тобто процес взаємопроникнення, що відбувається як між суб'єктами, так і між об'єктами фінансової системи.

Так Європейський Центральний Банк систематично формує огляди фінансової стабільності. Міжнародний валютний фонд на системній основі щорічно двічі на рік публікує звіти про глобальну фінансову стабільність. Світовий банк також формує окремі тематичні огляди, присвячені проблемам забезпечення глобальної фінансової стабільності. Стосовно національних фінансових регуляторів: в Україні звітність щодо стану фінансової стабільності регулярно публікує Національний банк України.

Висновки. Підводячи підсумок щодо частини дослідження, присвяченої змісту та логіці взаємозв'язків між термінами «рівновага», «стабільність» можна констатувати, що вивчення існуючої звітності міжнародних фінансових організацій таких як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський Центральний Банк, а також звітності Національного банку України дозволило глибше поринути у розуміння терміну «стабільність». Встановлено існування як мінімум трьох дефініцій, які не мають чітких розмежувань в англійській економічній літературі: «фінансова стабільність» (financial stability) та «фінансова стійкість» у подвійному трактуванні (financial soundness/financial steady) саме з погляду її трактування

для фінансової системи.

На основі проведеного аналізу визначень фінансової стабільності можна зробити висновок, що поняття «фінансова стабільність» та «фінансова стійкість» є різними поняттями та мають різну змістовну наповненість, але при цьому тісно пов'язані між собою.

Список літератури

1. Клімова О. І. Структура економічної системи: термінологічний аналіз. Молодий вчений. 2015. № 2 (17). С. 1112–1115.
2. Пелех О. Б. Структурні зрушення і трансформації як процеси та результати структурних змін в економіці. *Бізнес-Інформ*. 2018. № 3. С. 8–14.
3. Hurduzeu G., Lupu R., Lupu I., Filip R. I. Transmission of external shocks on the romanian capital market. *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*. 2021. № 55 (1). Pp. 41–56. doi:10.24818/18423264/55.1.21.03
4. Gulzar S., Kayani G. M., Xiaofeng H., Ayub U., Rafique A. Financial cointegration and spillover effect of global financial crisis: a study of emerging Asian financial markets. *Economic Research-Ekonomiska Istraživanja*. 2019. № 32 (1), Pp. 187–218, doi:10.1080/1331677X.2018.1550001
5. Financial Stability Review. European Central Bank. Eurosystem. Retrieved from: <https://www.ecb.europa.eu/pub/financial-stability/fsr/html/ecb.fsr202105~757f727fe4.en.html#toc2> (дата звернення 31.08. 2021)
6. Frolov S., Bogacki S., Shukairi F., Bukhtiarova A. Evaluation of state budget structural changes based on the coefficient method. *Investment Management and Financial Innovations*, 2021. 18(1). Pp. 55-64. DOI: 10.21511/imfi.18(1).2021.05
7. European Research Studies Journal Volume XXIV, Special Issue 2, 2021. Pp. 572-586. Personal Income Harmonization Process Submitted 04/03/21, 1st revision 21/04/21, 2nd revision 13/05/21, accepted 30/05/21, DOI: 10.35808 / ersj / 2286
8. Bogacki S., Wołowiec T., Harmonization of personal income taxation: is it possible and if so, does it make economic sense? *International Journal of Legal Studies* № 1(9). 2021. Pp.139-152. DOI: 10.5604/01.3001.0015.0432
9. Кремень В. М. Методологічні засади розвитку фінансового нагляду в Україні. дис. ... д.е.н.: 08.00.08 / Сумський державний університет. Суми, 2018. 536 с.
10. Благун І. І. Стійкість банківської системи України в умовах турбулентності фінансового ринку. дис. ... д.е.н.: 08.00.08 / Прикарпатський Національний університет імені Василя Стефаника. Сумський державний університет. Суми, 2021. 455 с.
11. Мірошніченко Г. О. Сутність і теоретичні підходи до аналізу фінансової нестабільності банківської системи. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України*. 2014. Вип. 39. С. 135-142.
12. Унковська Т. Є. Системне розуміння стабільності: розв'язання парадоксів. *Економічна теорія*. 2009. № 1. С. 14–33.
13. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report: Preempting a Legacy of Vulnerabilities. Washington, DC, 2021. April. 92 p.
14. Earth Summit. Agenda 21: Table of Contents, Rio de Janeiro, Brazil. 1992. 198 p.
15. Свистун К. О. Генезис поняття «сталий розвиток» та підходи до його запровадження. *Молодий вчений*. 2017. №2 (24). С. 326–333.
16. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report: COVID-19, Crypto, and Climate: Navigating Challenging Transitions. Washington, DC, 2021. October. 100 p.
17. Cambridge Dictionary Meaning of stability in English <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/stability>

References

1. Klimova, O. I. (2015). The structure of the economic system: terminological analysis. *Molodyy vchenyy*, 2 (17), 1112–1115. [In Ukrainian].
2. Pelekh, O. B. (2018). Structural shifts and transformations as processes and results of structural changes in the economy. *Biznes-inform*, 3, 8–14. [In Ukrainian].
3. Hurduzeu, G., Lupu, R., Lupu, I., & Filip, R. I. (2021). Transmission of external shocks on the romanian capital market. *Economic Computation and Economic Cybernetics Studies and Research*. № 55 (1), 41–56. doi:10.24818/18423264/55.1.21.03
4. Gulzar, S., Kayani, G. M., Xiaofeng, H., Ayub, U., & Rafique, A. (2019). Financial cointegration and spillover effect of global financial crisis: a study of emerging Asian financial

markets. Economic Research-Ekonomska Istraživanja, 32 (1), 187–218, doi:10.1080/1331677X.2018.1550001

5. Financial Stability Review. European Central Bank. Eurosystem. Retrieved from https://www.ecb.europa.eu/pub/financial-stability/fsr/html/ecb_fsr202105~757f727fe4.en.html#toc2 (appeal date 31.08. 2021)

6. Frolov, S., Bogacki, S., Shukairi, F., Bukhtiarova, A. (2021). Evaluation of state budget structural changes based on the coefficient method. Investment Management and Financial Innovations, 18(1), 55-64. doi:10.21511/imfi.18(1).2021.05

7. European Research Studies Journal Volume XXIV, Special Issue 2, (2021) 572-586 Personal Income Harmonization Process Submitted 04/03/21, 1st revision 21/04/21, 2nd revision 13/05/21, accepted 30/05/21, DOI: 10.35808 / ersj / 2286

8. Bogacki, S., Wołowiec, T. (2021). Harmonization of personal income taxation: is it possible and if so, does it make economic sense? International Journal of Legal Studies, 1(9)2021, 139-152. DOI: 10.5604/01.3001.0015.0432

9. Kremen, V. (2018). Metodolohichni zasady rozvytku finansovoho nahliadu v Ukraini [Methodological principles of financial supervision in Ukraine. dis. ... Doctor of Economics]: 08.00.08 / Sumy State University. Sumy, 536 p. [In Ukrainian].

10. Blagun, I. (2021). Stiikist bankivskoi systemy Ukrainy v umovakh turbulentsnosti finansovoho rynku [Stability of the banking system of Ukraine in conditions of financial market turbulence]. dis. ... Doctor of Economics: 08.00.08 / Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. Sumy State University. Sumy, 455 p. [In Ukrainian].

11. Miroshnichenko, G. (2014). The essence and theoretical approaches to the analysis of financial instability of the banking system. Problemy i perspektyvy rozvytku bankivskoyi systemy Ukrayiny, 39, 135-142. [In Ukrainian].

12. Unkovskaya, T. (2009) Systematic understanding of stability: solving paradoxes. Ekonomichna teoriya, 1, 14–33. [In Ukrainian].

13. International Monetary Fund (2021). Global Financial Stability Report: Preempting a Legacy of Vulnerabilities. Washington, DC, April, 92.

14. Earth Summit. Agenda 21: Table of Contents, Rio de Janeiro, Brazil. 1992. 198 p

15. Svystun, K. (2017). Genesis of the concept of "sustainable development" and approaches to its implementation. Molodyy vchenyy, 2 (24), 326–333. [In Ukrainian].

16. International Monetary Fund. Global Financial Stability Report: COVID-19, Crypto, and Climate: Navigating Challenging Transitions. Washington, DC, 2021. October. 100 p.

17. Cambridge Dictionary Meaning of stability in English Retrieved from <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/stability>